

Associació Palimpsest

Projectes Culturals i Tecnologia

L'escena:

Una taula encara mig parada com després d'un dinar, cadires, i tres personatges assentats fent un cafè.

Narrador:

L'últim taller de l'estiu passat sobre el setge de Ripoll de 1839 es va acabar amb la caiguda de Ripoll.

Ara ens trobem en una sobretaula on tres estudiosos de la primera carlinada conversen. La conversa fa rato que es encetada

Us deixem amb ells

(1 estudiós) - La destrucció de Ripoll també marca, encara que sigui només de forma cronològica, el davallament del dos dels seus protagonistes: el baró de Meer - capità general de Catalunya - va ser destituït el mateix 1839 i el comte d'Espanya va ser assassinat per ordres de la Junta de Berga el mes de novembre d'aquell mateix any.

(3 estudiós) – De fet els dos son responsables de la destrucció de Ripoll, un per assaltar-lo i l'altre per no socorre'l.

(2 estudiós) – Però tots dos tornen a entrar en la història: el baró de Meer torna a ser capità General de Catalunya el 1843 i del comte d'Espanya se'n segueix parlant després de la seva mort, si més no d'una part d'ell.

(3 estudiós) – Et refereixes a la la història del seu crani?

(2 estudiós) – Què, sinó?

(1 estudiós) - A quina però? Sembla ser que hi ha més d'una versió.

(2 estudiós)- Jo em referia a la que explica Pio Baroja en la Senda Dolorosa que és, de fet, la crònica dels últims dies del comte.

(1 estudiós) i (3 estudiós) – T'escoltem

(2 estudiós) – Fem una mica d'història: Passant el Pont d'Espia, prop d'Organyà, Solana, Balta i Morera van estrangular al comte per ordre de la Junta de Berga, van lligar-li els braços i els peus al cadàver i a la mateixa corda van lligar-hi una pedra grossa. I entre els tres van tirar el cos per

damunt de l'ampit del pont cap a l'aigua.

(1 estudiós) – Gastaven mala llet aquest carlins.

(2 estudiós) - Després que el cadàver del comte romangués dos dies sobre un sorral a la llera del riu Segre, va ser portat i enterrat a Coll de Nargó del dia 7 de novembre. L'enterramorts va afirmar que el cadàver enterrat no tenia cap, encara que si el tenia el dia anterior quan el van portar. Al cementiri s'havien trobat petjades de dos homes i rastres de l'arrossegament d'un sac.

(3 estudiós) – I aquí comença a embolicar-se la troca.

(2 estudiós) - El doctor Alegret, de Guissona, que s'havia assabentat de la troballa del cadàver del comte immediatament havia anat al jutge municipal insinuant-li la necessitat d'examinar el crani del comte des del punt de vista frenològic. La resposta va ser mes aviat desairada.

Titllat d'excèntric, aficionat a la frenologia i a la cranioscòpia, al seu despatx hi tenia una col·lecció de calaveres, fetus en alcohol i un mon d'estampers anatòmiques. I a més de practicar la medicina i la frenologia també tocava el violí.

(1 estudiós) – Vaja, be podria haver servit el nostre doctor com a model d'en Sherlock Holmes, que va ser creat quasi 50 anys més tard.

(2 estudiós) - La indignació del doctor no el va ofuscar prou com per no concebre un pla per haver el crani per poder-lo estudiar. Dit i fet, amb el seu ajudant, van entrar al cementiri, van tallar el cap del comte i se'l van emportar al so de les dotze campanades. Van amagar el cap a prop de la font de Sant Climent, van rentar els instruments i van marxar cap a casa sense que ningú se'ls hagués creuat.

(3 estudiós) – Si tot hagués set això.

(2 estudiós) - L'endemà a la nit anant a recuperar el cap van ser assaltats per uns bandolers morint l'ajudant del doctor. Més tard es digué que tots eren de la partida d'en Casulleras.

Els bandolers van portar al doctor a una casa abandonada de la Serra de Pinós, on va poder escriure i enviar una carta a un amic seu perquè pagués el rescat, deu onces. Baix preu degut al descompte fet pels bandolers pels socors donats pel doctor al malats de la partida.

Una vegada acabat el captiveri va marxar cap a Sanahuja per recuperar el cap, després de voltes i revoltes va poder-se orientar pels tocs de les campanes i el va recuperar sota l'arbre marcat. Es va emportar el cap cap a Guissona on el va netejà i macerà amb calç fins que va quedar ben net.

El doctor Alegret solia guardar aquest carni a l'armari del seu despatx i quan el veia i solia xerrar fent-li bromes metafísiques.

Al final es va decidir a enviar la calavera a un amic seu, professor de la Universitat de Cervera. Aquest la va col·locà al gabinet d'Història Natural amb una etiqueta a l'os occipital escrita amb tinta, que deia : «Este es el cráneo del conde de España».

Allí va romandre uns quants anys abans de desaparèixer i anar a raure a l'esglèsia de Santa Maria de Cervera, on s'utilitzava pels funerals i pels dies de difunts dins un cadafal sobre un taüt cobert amb un drap negre.

(1 estudiós) – Aquesta hagués set una història, macabra, això sí, però força planera. Però l'època, l'art i la vida estava farcida de romanticisme, i aquí la història explicada a “Rincones de la historia de España de León Arsenal y Fernando Prado” parlant de la fi del comte d'Espanya:

El 1840, un metge frenòleg, el doctor Josep Roset (el metge ja és diu diferent), profanà la tomba i en robà el crani, el que va poder constata la família ja que el 1850 va obtenir la autorització per traslladar les restes i aquest hi faltava. La calavera del Tigre no li donà bona sort al doctor Roset, ja que va ser assaltat en tornar d'espoliar la tomba. El crani va romandre varis dies entre les mates fins que el van recollir. A partir d'aquí va anar donant tombs per diferents països europeus i per les Filipines fins que la família el va recuperar el 1885. El cadàver complet per fi va poder descansar. La memòria del comte encara va anar rondant durant dècades, sobretot a Catalunya, aureolada de llegendes ombrívoles. I mica a mica es va anar dissolvent en l'oblit...

(3 estudiós)- Embolica que fa fort, la web del circulo carlista: Tradición viva, Carlos de España. En la biografia del compte diu :

Resulta ser que, per l'any 1840, Maria Roset, filla d'un metge i catedràtic de la Universitat de Cervera, que en aquell temps va ser amic del comte d'Espanya, el seu germà Josep Roset, el senyor Caba, un parent d'aquests, i dos servents, van decidir anar a la fira d'Organyà. En passar pel Coll de Nargó, un dels criats els va mostrar el lloc on havia estat mort el comte d'Espanya i la seva tomba. Josep Roset, que era metge com el seu pare, va desitjar tenir un record de qui va ser gran amic del seu pare. Segons sembla, ajudat pels seus companys de viatge, van obrir la tomba del comte, va agafar el crani, el va posar dins d'una bossa i van marxar. Els Roset, poc després de cometre el

robatori de la testa, van ser sorpresos per una quadrilla de lladres. Durant vuit dies van romandre en mans d'aquests criminals, sense que ningú els reclamés. Els captius van aconseguir fugir i van tornar a Igualada, la seva ciutat natal, amb la testa del comte d'Espanya. Josep Roset desitjava fer un estudi frenològic del crani. Anys després va marxar a les Filipines i, segons expliquen, el cap del comte va viatjar amb ell. Algunes malalties tropicals van acabar amb la vida del metge. Males llengües opinaven que la maledicció del comte havia matat a l'insigne doctor. En carta testamental, Josep Roset va llegar a la seva germana Antònia, tots els seus béns. Així doncs, va fer portar des de les Filipines mobles, joies, efectes personals i el crani, de nou, a Igualada. Antònia Roset va dipositar el crani en un nínxol de l'església de Sant Agustí, on es va establir la Congregació de la Bona Mort. Quin nom tan adequat pel Tigre de Catalunya! Antònia Roset, en morir, va deixar com a hereus del crani a aquests religiosos.

L'any 1858 els familiars del comte d'Espanya, que residien a Mallorca van obtenir, per Real Ordre signada el 25 de novembre, permís per exhumar les restes mortals del comte i traslladar-los a Deià. Al juny de 1859 es va realitzar el trasllat de les restes sense la testa, ja que encara estava dipositada a l'església de Sant Agustí d'Igualada.

El reverend Pinós, que va poder observar la testa a l'església de Sant Agustí ens ho descriu així: "Es veuen en ell molts guarismes, línies i alguna inscripció, segons el manifestat per Da Maria ... i en la part interior de l'òrgan del sentit hi ha escrites "C. d'E ", que segurament va haver de posar el metge. El crani ofereix la circumstància tenir la part posterior, és a dir l'os occipital molt més voluminós que el dels altres cranis i que la generalitat dels homes ".

Josep d'Espanya, nét del Comte, va manar a Joan Jaume Reus, perquè certifiqués l'autenticitat de la testa i la retornés a Deià. La testa va arribar a Mallorca el 30 de maig de 1885. Amb la solemnitat que el fet mereixia, va ser incorporada als altres restes del comte d'Espanya.

(1 estudiós)- Tot i que hi han altres veus que diuen que això no fora possible ja que els seus assassins moguts per l'odi i desitjant fer desaparèixer el cadàver en van fer sopes i se'l van menjar.

Sembla un conte però és un comte.

Els textos han estat extrets de “ La senda Dolorosa” de Pio Baroja, biografia dels últims dies del comte d'Españac; “Rincones de Historia de España” de León Arsenal y Fernando Prado, i de la web carlina”Tradición viva. Semanario tradicionalista”.

Traduïts i reestructurats per ser teatralitzats per Associació Palimpsest.